

Politechnika Śląska w Gliwicach

Wydział Architektury

**PRACA DOKTORSKA: LATARNIE MORSKIE JAKO ELEMENT DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
POLSKIEGO WYBRZEŻA MORZA BAŁTYCKIEGO. OKREŚLENIE MOŻLIWOŚCI ADAPTACYJNYCH
DO NOWYCH FUNKCJI UŻYTKOWYCH ORAZ PERSPEKTYWY ROZWOJU TERENÓW
NABRZEŻNYCH**

Autor: mgr sztuki Agnieszka Pluszczewicz-Fornal

Promotor: dr hab. inż. arch. Beata Komar-Kujawa, prof. PŚ

Streszczenie w języku polskim

W wyniku postępujących przemian społecznych oraz dynamicznego rozwoju techniki zachodzi konieczność ponownej oceny dotychczasowych funkcji latarni morskich oraz ich znaczenia, a także dostosowania ich do nowych uwarunkowań społeczno-kulturowych. Postępująca automatyzacja systemów nawigacyjnych powoduje, że tradycyjne funkcje latarni morskich tracą na znaczeniu, prowadząc na całym świecie do ich stopniowego wygaszania.

Ze względu na swoją bogatą historię oraz wyjątkowe położenie geograficzne Morza Bałtyckiego, latarnie morskie na terenach dzisiejszej Polski mają długą i zróżnicowaną tradycję. Praca doktorska stanowi kompleksową analizę możliwości adaptacyjnych latarni morskich zlokalizowanych na polskim wybrzeżu Morza Bałtyckiego, uwzględniając 19 obiektów, w tym także zespoły wyłączone z eksploatacji. Głównym celem badań było określenie potencjału przekształceń kompleksów latarni morskich w obiekty o nowych funkcjach użytkowych, przy jednoczesnym zachowaniu ich wartości kulturowych i historycznych; wpływając tym samym na zwiększenie atrakcyjności turystycznej i kulturowej nadmorskich miejscowości, dostosowując je do współczesnych realiów rynkowych i społecznych.

Zastosowane podejście badawcze miało charakter interdyscyplinarny i obejmowało analizy architektoniczne, funkcjonalne, historyczne, urbanistyczne oraz wnętrzarskie. Uwzględniono również strategie rozwoju przestrzennego terenów nadmorskich, badając miejsce i rolę latarni morskich w lokalnych politykach planistycznych. Aby uzyskać szerszą perspektywę przywołano liczne przykłady zagranicznych wież oraz towarzyszących im zespołów zabudowy. Celem było zbadanie, w jaki sposób inne kraje i kontynenty radzą sobie z problemem zmieniających się potrzeb społecznych oraz rozwoju systemów nawigacyjnych i technologii.

Wyniki badań podkreślają znaczenie latarni morskich jako nośników dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz wskazują na konieczność opracowania spójnych strategii modernizacji i ochrony, a także konieczność zwiększenia świadomości społecznej na temat obiektów. Autorka dowodzi, że skuteczna adaptacja wymaga ścisłej współpracy interdyscyplinarnej. Przeprowadzone analizy potwierdziły, że polskie latarnie morskie charakteryzują się dużym potencjałem adaptacyjnym, umożliwiającym zróżnicowanie funkcji. Wyniki badań autorki dowodzą, iż nawet obiekty o niewielkiej powierzchni mogą zostać skutecznie zaadaptowane.